

תפ"ח 63357/03/18 - מדינת ישראל - פמ"ד נגד אסף מסעוד סוויסה, מור-מאיר מצלאוי (עציר) -

בית המשפט המחוזי בבאר שבע

תפ"ח 63357-03-18 מדינת ישראל נ' סוויסה (עציר) ואח' 11 אפריל 2021

בפני כבוד השופטת יעל רז-לוי - אב"ד
כבוד השופטת גילת שלו
כבוד השופט אהרון משניות

המאשימה: מדינת ישראל - פמ"ד
ע"י ב"כ עו"ד רות מרום

נגד הנאשמים:
1. אסף מסעוד סוויסה (עציר) -
ע"י עו"ד אדיר בן לולו
ועו"ד טל כהן-טביבי
2. מור-מאיר מצלאוי (עציר) -
ע"י עו"ד ניל סיימון

גזר דין

השופטת גילת שלו:

הנאשמים הורשעו לאחר שמיעת ראיות בעבירות של רצח בכוונה תחילה- עבירה לפי סעיף 300(א)(2) לחוק העונשין, תשל"ז-1977 (להלן- החוק) כנוסחו בעת ביצוע העבירות; הצתה- עבירה לפי סעיף 448 לחוק; נשיאת נשק- עבירה לפי סעיף 144(ב) רישא לחוק; ושיבוש מהלכי משפט- עבירה לפי סעיף 244 לחוק.

כעולה מקביעותינו בהכרעת הדין לגבי העובדות שהוכחו בפנינו, לנאשם 1 היתה היכרות מוקדמת עם אדבנט-אפרים שימונוב ז"ל (להלן- המנוח), ועובר לאירוע ניהלו השניים שיחות בנוגע לרצונו של המנוח למכור כמות של כ-70 גרם קנביס. הנאשם 1 תכנן לקחת מהמנוח את הסמים מבלי לשלם, וביום 25.2.18 צירף לתכניתו את חברו לעבודה, הנאשם 2, אשר בשעות הערב הגיע עמו לבית המנוח כקונה פוטנציאלי. הנאשמים ראו את הסמים, השתמשו בהם יחד עם המנוח, וסיכמו עם המנוח כי ירכשו ממנו את הסמים למחרת, תמורת 60 ₪ לגרם, למרות שכאמור לא התכוונו לשלם לו. זמן מה לאחר המפגש, בעת שהמנוח יצא לעבודה, חזרו הנאשמים לבית המנוח בכוונה לפרוץ לתוכו ולגנוב את הסמים, בדקו את חלונות ודלת הבית אך משלא מצאו דרך להכנס, עזבו את המקום. ביום 26.2.18, בשעות הבוקר, בעת שהנאשם 1 היה בעבודה, הגיע המנוח לביתו והשאיר שם את הסם עבור הנאשמים, כאשר לפי הסיכום ביניהם, הנאשמים היו אמורים להעביר לו את הכסף מאוחר יותר בשעות הלילה, לאחר שהמנוח יסיים את עבודתו.

בשלב מסוים, לאחר שנסיונם לגנוב את הסמים נכשל, ומאחר שבכוונתם היה לקחת את הסמים מבלי לשלם עבורם, החליטו הנאשמים לרצוח את המנוח, והם רקמו תכנית על מנת להוציא את החלטתם אל הפועל. במסגרת תכנית זו, נפגשו הנאשמים ביום 26.2.18 בלילה בבית הנאשם 1, שם המתינו למנוח ותכננו להובילו באמתלת שווא למקום מבודד ושקט; הנאשם 1 לקח עמו גרביים, לתוכם תכנן להכניס אבן, שעמה יכה את המנוח בהפתעה מאחור; הנאשמים החליפו את בגדיהם לבגדים כהים, והשאירו את מכשירי הטלפון הניידים שלהם בבית הנאשם 1 על מנת שלא ניתן יהיה לאכנס. ביום 27.2.18 בסמוך לשעה 02:30, עם הגעת המנוח מחוץ לבית הנאשם 1, הנאשמים טענו בפניו בכזב שהכסף לא ברשותם אלא במקום מחבוא, שיהווה גם מקום המפגש שלהם בעסקאות סמים עתידיות; עלו לרכבו של המנוח והנחו אותו להגיע ליער איבים, שם החנה את הרכב. כבר בהגיעו של המנוח למפגש הבחינו הנאשמים כי הוא נושא עמו אקדח, ועל מנת לאפשר את המשך תכניתם, שכנעו אותו להשאיר את האקדח ברכב כתנאי להמשך העסקה.

הנאשמים והמנוח הלכו רגלית ביער למקום מרוחק ממקום חניית הרכב, באמתלה ששם נמצא הכסף, תוך שהם משוחחים על עסקאות סמים עתידיות לכאורה, ובשלב מסוים הכה הנאשם 1 את המנוח מאחור, במספר חבטות עם הגרב שלתוכו הכניס אבן, המנוח נפל ארצה ושני הנאשמים הכו אותו בצוואת חדא, באגרופים, בבעיטות ובאמצעות אבנים, בעוד המנוח צועק ומתחנן על חייו, עד שהפסיק להגיב. הנאשמים החלו לגרור את המנוח לכיוון הרכב, ובשלב מסוים כשהבחינו כי הוא עדיין נושם, המשיכו לבעוט בו עד שחדל להגיב שוב והם סברו שהוא מת. לאחר הגעתם עם המנוח לרכב, הנאשמים הרימו אותו והשכיבו אותו על כסא הנהג; דרדו את הרכב מהמקום בו חנה, עד שהרכב נתקל במבנה בטון ונעצר.

הנאשמים הלכו ברגל לאזור התעשייה בשדרות, כשבכוונתם לרכוש דלק ולהצית את הרכב כשהמנוח בתוכו, על מנת להעלים את הראיות למעשיהם ומתוך כוונה שלא ניתן יהיה לזהות את המנוח; בדרך שטפו הנאשמים את ידיהם והחביאו את מעיליהם, על מנת להסתיר את דמו של המנוח שהיה על ידיהם ועל בגדיהם; הנאשם 2 נכנס לתחנת הדלק "פז" שם ביקש לרכוש פנס, אך לא היה ברשותו די כסף; ולאחר מכן נכנסו השניים לתחנת הדלק "תפוז", שם רכש הנאשם 1 מצית וסולר, אותו מילא בג'ריקן שמצאו בדרך. לאחר מכן חזרו הנאשמים ברגל למקום בו השאירו את המנוח ברכב.

בשלב מסוים, לפני או אחרי ההליכה לתחנת הדלק, נטלו הנאשמים מהרכב את אקדחו של המנוח, וכן נטלו מהמנוח רכוש הכולל בין היתר את הטלפון הנייד שלו, צרור מפתחות ובו גם מפתחות הרכב, גז פלפל וקייס טבק.

הנאשם 1 שפך את הסולר מהג'ריקן על גופו של המנוח ועל פנים הרכב, הנאשמים הציתו חתיכת נייר שעליה התיזו בושם מבקבוק שמצאו ברכב, וזרקו אותה לרכב; הרכב ובתוכו המנוח עלה בלהבות, והנאשמים נמלטו מן המקום כשהם מותירים את הרכב בוער והמנוח בתוכו; כאשר עובר להצתת הרכב, הנאשמים לא בדקו מה מצבו של המנוח ולא וידאו שהוא מת. בעת הברירה, נפל מידי הנאשמים מכשיר הטלפון הנייד של המנוח, שנותר בקרבת הרכב. מאוחר יותר באותו יום, נמצא הטלפון הנייד של המנוח ליד הרכב השרוף, ובתוך הרכב נמצאה גופתו המפוחמת של המנוח, שבשל מצבה לא ניתן היה לקבל ממנה כל ממצאים לגבי סיבת מותו.

הנאשמים עזבו את היער רגלית ובדרכם לבית הנאשם 1 אספו את המעילים מהמקום בו הטמינו אותם קודם לכן וזרקו

את הג'ריקן; בהגיעם לבית הנאשם 1, הנאשמים התקלחו, הכניסו את הבגדים המגואלים בדם שלבשו באירוע לשקיות זבל, והלכו לישון. ביום 27.2.18 בשעות הבוקר, הלכו הנאשמים לכיוון תחנת הרכבת כשהם נושאים עמם את השקיות עם הבגדים ואת רכוש של המנוח; בדרך החביאו הנאשמים את האקדח כשהוא עטוף במגבת בקרבת גן שעשועים; השליכו את השקיות עם הבגדים בשני פחי אשפה נפרדים והשליכו את צרור המפתחות של המנוח בערוץ ביוב, כל זאת על מנת להעלים את הראיות; ולאחר מכן נפרדו, כשהנאשם 2 נסע ברכבת לביתו ולאחר מכן לעבודה, והנאשם 1 חזר לביתו.

שעות ספורות לאחר מכן, לאחר שנודע לנאשם 1 מבת זוגו של המנוח כי גופתו של המנוח נמצאה ביער ונפתחה חקירת משטרה, נפגשו הנאשמים ליד מקום עבודתם בבאר שבע, שם המתינו להסעה למסיבת פורים של מקום העבודה, שוחחו ותכננו מה לומר אם יחקרו במשטרה; ולאחר מכן חגגו במסיבה באולמי "לאגו" בראשון לציון, שבמהלכה אף עישנו חלק מהסם שקיבלו מהמנוח. ביום 28.2.18 בערב נתפסה יתרת הסם שקיבלו הנאשמים מהמנוח, כשהיא מוסלקת ליד בית הנאשם 1, ובבדיקה נמצא שמדובר ב-56.5 גרם קנביס (זאת לאחר שהנאשמים השתמשו בחלק מהסם שקיבלו מהמנוח, לפני ואחרי האירוע).

במסגרת הכרעת הדין דחינו את טענות הנאשמים כי הם רצו רק להפחיד את המנוח על מנת לקחת ממנו את הסמים מבלי לשלם, וגרמו למותו של המנוח בשוגג; וקבענו כי במעשי הנאשמים כפי שתוארו לעיל התקיימו כל יסודות ה"כוונה תחילה", דהיינו, הם החליטו להמית את המנוח, ביצעו מעשי הכנה לשם כך, והמיתו אותו בדם קר ומבלי שקדמה התגרות בתכופ למעשה. עוד קבענו, כי תיקון 137 לחוק (הרפורמה בעבירות ההמתה) אינו מהווה דין מקל בעניינם של הנאשמים, ועל כן הרשענו אותם כאמור בעבירה של רצח בכוונה תחילה על פי הדין שחל בעת ביצוע העבירות.

משהנאשמים הורשעו בעבירה של רצח בכוונה תחילה, אין חולק כי החוק מחייב הטלת עונש מאסר עולם. הצדדים נחלקו במסגרת הטיעונים לעונש בנוגע לשני עניינים: האחד - עתירתה של המאשימה להטיל על הנאשמים ענישה נוספת בגין העבירות הנוספות, לריצוי במצטבר לעונש של מאסר עולם; והשני - גובה הפיצוי למשפחת המנוח שיוטל על הנאשמים, והאם ניתן להטיל פיצוי כולל העולה על התקרה הקבועה בחוק.

הראיות לעונש

מטעם המאשימה העידו אחיו של המנוח ובן דודו שסיפרו בכאב על מהלך חייו של המנוח ועל הפגיעה הקשה שנגרמה לכל משפחתו כתוצאה ממותו באופן אכזרי, ועתרו להטיל על הנאשמים את העונש המקסימלי האפשרי לפי החוק.

אחי המנוח מר גאורגי יוסופוב, העיד כי המנוח היה אחיו היחיד, הצעיר ממנו ב-13 שנים. לדבריו, כל המשפחה - הוריו, הוא והמנוח התגוררו בישראל משנת 2000 עד שנת 2010, אז חזרו להתגורר ברוסיה מסיבות אישיות; אך המנוח אשר סיים את לימודיו בארץ, החליט לחזור לארץ בגפו, בשל רצונו לשרת בצבא ולחיות בישראל; והוא אכן חזר לארץ, שירת בצבא, עבד וניהל קשר זוגי עם חברתו. לדבריו, במשך השנים שהמנוח חי בישראל ומשפחתו חיה ברוסיה, הם היו בקשר טלפוני הדוק, וכחודשיים לפני הרצח הוריהם הגיעו לבקר בארץ כדי להכיר את חברתו, עמה תכנן להתחתן.

האח סיפר בכאב על כך ששוחח עם המנוח בליל הרצח, לפני שזה יצא ממקום עבודתו, על כך שהגיע לארץ בטיסה מיד כשנודע לו שהמנוח נעדר, ועל הקושי הרב שעברו מרגע שנודע לו ולהוריו על הדרך שבה נמצאה גופת המנוח ברכב, ולדבריו **"אם אומרים שיש גיהנום, אנחנו עברנו"**. האח העיד על הפגיעה הקשה שנגרמה לו ולהוריו כתוצאה ממותו של המנוח בטרם עת, כשהוא בן 25 בלבד, בן זקונים להוריו שנולד לאחר שנים ארוכות של המתנה; על הנזק הנוסף שנגרם להם כתוצאה משריפת גופתו של המנוח ע"י הנאשמים, כאשר בנוסף לכך שהם לא ראו את המנוח בשל השחתת גופתו, היא נמסרה לידיהם לקבורה רק לאחר כשבוע בשל צרכי החקירה; ועל שברון הלב שנגרם להוריו, כאשר אביו שנהג לפקוד את קברו של המנוח מדי יום, נפטר לפני כשנה כי **"הלב שלו לא החזיק מעמד"**, ואמו בוכה מדי יום. האח סיכם כי הנאשמים **"לא לקחו חיים אחד, הם הרסו משפחה שלמה, משפחה נורמלית, הם הרסו את המשפחה כולה"**.

בן דודו של המנוח, מר יעקב שימונוב העיד, כי מאז שהמנוח החליט לחזור לבד להתגורר בארץ, לשרת בצבא, להגשים את חלומותיו ולפרוש כנפיים, הם היו בקשר הדוק; ובתחילה המנוח התגורר איתו, כשאבי המנוח ביקש ממנו שידאג לו והוא דאג לו כמו לבן. בן הדוד ציין כי המשפחה המורחבת כולה עברה טראומה בעקבות המקרה וכן זעזוע קשה כתוצאה מהשחתת גופתו של המנוח, שפגעה בקדושת המת, ושכתוצאה ממנה נמסרה למשפחה לקבורה רק "קופסה קטנה".

בנוסף, הגישה המאשימה את גליון הרישום הפלילי של הנאשם 1, ממנו עולה כי לחובתו שלוש הרשעות קודמות בגין עבירות של סחר בסמים, החזקת סמים לצריכה עצמית ואיומים, בגין ריצה עונשי מאסר.

מטעם ההגנה העידו הוריו של הנאשם 1. אמו של הנאשם 1 סיפרה על ילדותו של הנאשם 1 ועל כך שגדל בשדרות וחווה ירי קסאמים, כאשר בשנת 2006 ראה את אביו נפגע מקסאם לנגד עיניו, ומאז הוא סייע ותמך בבית, כאשר גם מצבה הבריאותי אינו תקין, והיא עברה קריסת לב-ריאה. לדבריה, הנאשם 1 גדל במשפחה נורמטיבית, והוא **"יהלום שלא הספיק להתלטש"**, אשר למד בכיתת מופת, היה נציג של העיר שדרות במקומות שונים בעולם, שלא קיבל כלים נכונים להתמודד עם הקשיים שחווה; ולטעמה ביצע את העבירות **"בטעות ובחשיבה ילדותית של רגע, חוסר הבנה של ערך החיים, שיפוט לא נכון בגיל כזה שבגירים, לא בגירים, עוד לא הספיקו להתייצב בחיים, ניסו לפרוש כנפיים ונחיתת אונס כזו אני לא מאחלת לאף הורה"**, כאשר יש להתחשב בגילם הצעיר של הנאשמים ובכך שמדובר במעידתם הראשונה, על אף חומרת המעשה. עוד טענה כי לדעתה היה מקום לערוך אבחון נפשי בעניינו של הנאשם 1, שכן **"אף אדם שפוי לא יקח החלטות כאלה, כנראה משהו לא עבד נכון וצריך לתת לו מענה"**.

אבי הנאשם 1 סיפר גם הוא כי הנאשם 1 הגיע ממשפחה נורמטיבית, שתרמה לקהילה, ותיאר את הקשיים שחווה הנאשם 1 בילדותו, בין היתר לאחר פציעתו של האב. עוד ציין, כי הוא ביקש מהנאשם 1 להתרחק מהמנוח, שנהג לתת לו סיגריות וסמים ופיתה אותו, אך הנאשם 1 התעלם מדבריו; כאשר לטעמו הנאשמים עשו טעות בשל השפעת הסמים, ועניין זה לא נבדק.

טיעוני הצדדים לעונש

ב"כ המאשימה עתרה להטלת ענישה מצטברת לעונש מאסר העולם שיושת על הנאשמים בגין כל אחת מהעבירות הנלוות - הצתה, שיבוש מהלכי משפט ונשיאת נשק; שכן לשיטתה הטלת ענישה מצטברת היא דרך המלך, כעולה מפסיקת בית המשפט העליון, ורק ענישה מצטברת תגלם כראוי את חומרת נסיבות ביצוע העבירות בענייננו.

ב"כ המאשימה פירטה באריכות את נסיבות ביצוע העבירות, והפנתה בעיקר להתרחשויות שאירעו לאחר הכנסתו של המנוח לרכב, שכל תכליתן היתה להעלים את מעשה הרצח ו"**לטשטש כל זכר לקיומו של המנוח מעל פני האדמה**".

אשר לעבירות ההצתה ושיבוש מהלכי משפט, הדגישה ב"כ המאשימה את המאמצים הרבים שעשו הנאשמים כדי להעלים את הראיות וכדי לא להותיר זכר מגופתו של המנוח, כשלאחר הליכה ארוכה הלך ושוב לתחנת הדלק, הציתו את רכבו תוך שוויון נפש לשאלה אם הוא חי או מת. עוד ציינה, כי עצם הצתת רכב בלהבות בלב יער, טומנת בחובה סכנה ממשית לחיי אדם והרס סביבתי רחב היקף, זאת מעבר לשיבוש הליכי המשפט. לאור האמור ופסיקה אליה הפנתה, עתרה ב"כ המאשימה לקבוע בגין עבירות אלו מתחם עונש הולם הנע בין 4 ל-8 שנות מאסר בפועל, כשלטענתה מדובר במתחם מתון יחסית לעבירת ההצתה, כאשר המאשימה התחשבה בגילם הצעיר של הנאשמים, בעברו הנקי של הנאשם 2 ובעברו הלא מכביד של הנאשם 1.

אשר לעבירה של נשיאת הנשק, הפנתה ב"כ המאשימה לסכנה לבטחון הציבור הטמונה בה, כאשר הנאשמים החביאו את הנשק של המנוח בגן שעשועים ציבורי, באופן שיכול היה להגיע לידיהם של ילדים המשחקים במקום; וכן הפנתה למסוכנות העולה מדברי אחד הנאשמים כי היתה להם כוונה למכור את הנשק בהמשך. לאור האמור, ופסיקה אליה הפנתה, עתרה ב"כ המאשימה לקבוע בגין עבירה זו מתחם עונש הולם הנע בין 1 ל-3 שנות מאסר בפועל.

ב"כ המאשימה עתרה להטלת ענישה ברף המקסימלי של המתחמים האמורים, בגין העבירות הנלוות; ולאור פסיקה ענפה אליה הפנתה בסוגיה של ענישה מצטברת לעונש מאסר עולם בגין עבירות נלוות לעבירת הרצח, עתרה לריצוי העונשים שיוטלו במצטבר לעונש של מאסר עולם שיוטל על הנאשמים. בנוסף, עתרה להטיל על הנאשמים עונשי מאסר מותנים.

לגבי הפיצוי, הפנתה ב"כ המאשימה לנזקים ולסבל שנגרם למשפחת המנוח, ועתרה להטיל על כל אחד מהנאשמים פיצוי בסכום המקסימלי הקבוע בחוק; תוך שהפנתה לפסק דינו של בית המשפט העליון בע"פ 8074/16 **סוליימנוב נ' מדינת ישראל** (2.4.20) (להלן - עניין **סוליימנוב**).

באי כח הנאשם 1 טענו, כי הכלל הוא שעונשים המוטלים בגין עבירות נלוות לעבירת הרצח לא ירצו במצטבר לעונש של מאסר עולם, אלא במקרים חריגים. לטענתם, בענייננו, המאשימה בחרה שלא להצביע על נקודת הזמן המדויקת בה נפטר המנוח, שכן לא ניתן היה להוכיח אם המנוח מת כתוצאה מהמכות שהכו אותו הנאשמים או כתוצאה מההצתה; ולכן לא ניתן כיום לעתור לעונש נוסף מצטבר בגין עבירת ההצתה.

בהשלמת טיעוניהם בכתב ביקשו באי כח הנאשם 1 לאבחן את ענייננו מהפסיקה אליה הפנתה המאשימה, והפנו לפסקי

דין נוספים בהם הוחלט שלא להטיל ענישה מצטברת בגין עבירות של שיבוש הליכי משפט לאחר ביצוע רצח, ונקבע כי הן אינן עומדות בפני עצמן. לטענתם, בענייננו, מכלול המעשים שבהם הורשעו הנאשמים הם חלק ממסכת עובדתית אחת, שבוצעו מיד לאחר הרצח (ובנוגע להצתה יתכן, כאמור, שהיא היתה חלק ממעשה ההמתה), ולא ניתן לנתקם ולראות בהם כאירועים נפרדים העומדים בפני עצמם; כלל העבירות הנלוות שביצעו הנאשמים נועדו כדי למלט עצמם מאימת הדין, ואין מדובר במקרה בו פעולות השיבוש נמשכו על פני תקופת זמן ארוכה, או במקומות מרוחקים מזירת האירוע, כפי שעלה בפסיקה אליה הפנתה המאשימה.

לגבי העבירה של נשיאת הנשק נטען, כי עמדת המאשימה אינה עומדת בקנה אחד עם קביעתנו בהכרעת הדין לפיה העבירה נעברה במטרה למנוע את זיהוי המנוח, כחלק מפעולות הנאשמים להעלמת ראיות, ועל כן יש להתייחס למכלול העבירות הנלוות כמעשה אחד, ולקבוע בגינו מתחם ענישה אחד.

עוד נטען, כי על פי הפסיקה יש להתחשב גם בנסיבות האישיות של הנאשם, לשם הכרעה בשאלת הטלת ענישה מצטברת. ובענייננו, מדובר בנאשם צעיר, ללא עבר פלילי משמעותי, אשר נסיבותיו האישיות קשות, לאחר שגדל בצל מתקפות קסאמים בהן נפגע אביו והפך לנכה המרותק לכסא גלגלים, כאשר לאורך השנים תפקד הנאשם 1 כאב בבית ודאג לצרכי הוריו החולים; מה גם שהנאשם 1 הודה בביצוע כל העבירות הנלוות.

לאור כל האמור, עתרו באי כח הנאשם 1 לקבוע מתחם עונש אחד עבור כלל העבירות הנלוות, ולהורות כי העונש יושט בחופף לעונש מאסר עולם.

לעניין הפיצוי הפנו ב"כ הנאשמים לדברי השופטת ברק-ארז בע"פ 2356/17 **רגבי ואח' נ' מדינת ישראל** (29.6.20) (להלן - עניין **רגבי**), אשר הביעה דעתה כי אין לפסוק פיצויים מעבר לסכום המקסימלי הקבוע בחוק בגין אותו מקרה המתה, גם כאשר האחריות לו מוטלת על יותר מנאשם אחד. לטענתם, הגם שמדובר באמרת אגב, היא משקפת את העקרונות שנקבעו ע"י בית המשפט העליון בנוגע לפיצוי הפלילי, וניתן להסיק כי זוהי עמדתו של בית המשפט העליון כיום, שעל פיה יש לפעול.

על כן, עתרו ב"כ הנאשם 1 להורות כי תקרת הפיצוי הקבועה בחוק תחולק בין שני הנאשמים.

ב"כ הנאשם 2 טען, כי ענייננו אינו עומד במבחנים שנקבעו בפסיקה לענישה מצטברת, שכן העבירות הנוספות אינן מהוות אירוע נפרד המנותק מהרצח. אשר לעבירת ההצתה טען, כי מאחר שלפי הראיות שהובאו לא ניתן לדעת אם מותו של המנוח נגרם לפני ההצתה או אחריה, הרי שיש לראותה כחלק מעבירת הרצח. לגבי העבירות הנוספות טען, כי הן מהוות נגזרת של אירוע הרצח - השמדת הראיות לאחר הרצח, לרבות נטילת האקדח והחבאתו; ואין מקום להטיל בגין עונש מצטבר. לטעמו, כל העבירות מהוות אירוע אחד, שאין מקום לקבוע בגין מספר מתחמי ענישה, אלא להטיל עונש אחד - מאסר עולם. לטענתו, מכלול הנסיבות המחמירות אליהן הפנתה ב"כ המאשימה, כבר נלקחו בחשבון בעת הקביעה שגם לפי תיקון 137 לחוק יש להטיל על הנאשמים עונש של מאסר עולם, ואין מקום לשקול שיקולים אלו פעם נוספת לצורך הצטברות העונשים.

לטענתו, עתירת המאשימה לעונש מצטבר על מאסר עולם היא קיצונית ולא הולמת, בשים לב בעיקר לכך שמדובר בנאשמים צעירים מאד, שצפויים לעונש ממושך מאד בכלא. בהקשר זה הפנה לנסיבותיו האישיות של הנאשם 2 - בחור צעיר, ללא עבר פלילי או תיקים נוספים, שהיה עתודאי בעת ביצוע העבירות, ובעקבות האירוע חייו ומשפחתו נהרסו כליל.

אשר לפיצוי, טען גם ב"כ הנאשם 2, כי לכל היותר ניתן להטיל - לשני הנאשמים יחד - את הפיצוי המקסימלי הקבוע בחוק.

דברי הנאשמים לעונש

הנאשם 1 ביקש להביע התנצלותו על המעשים וביקש את סליחת משפחת המנוח. לדבריו "זו היתה טעות שקרתה בעסקת סמים ולא היינו צריכים לעשות את זה. אם היינו יכולים להחזיר את הגלגל אחורה, בוודאי שלא היינו עושים את זה... זו עסקת סמים שהשתבשה, זו היתה טעות. מאוד כואב לי... כי [המנוח] ז"ל היה חבר לי"; והוא ביקש שלא להטיל עליו עונש נוסף על מאסר העולם.

הנאשם 2 הביע צער על האירוע וטען כי הוא לא היה מתוכנן, וכי אי אפשר לקבוע על סמך שיחה אחת שהיה תכנון מוקדם; איחל למשפחת המנוח שלא תדע עוד צער; וביקש שבית המשפט לא יטיל עליו עונש נוסף על העונש של מאסר עולם.

דין והכרעה

נוכח הקביעות בהכרעת הדין והרשעתם של הנאשמים בעבירה של רצח בכוונה תחילה, אין חולק כי יש להטיל על הנאשמים עונש מאסר עולם, כקבוע בחוק.

כאמור, המחלוקת בין הצדדים מתמקדת בשתי סוגיות: האחת- האם יש מקום להטיל על הנאשמים ענישה נוספת, מצטברת לעונש של מאסר עולם, בגין העבירות הנוספות בהן הורשעו הנאשמים של הצתה, שיבוש מהלכי משפט ונשיאת נשק; והשנייה- גובה הפיצוי שיוטל על כל אחד מהנאשמים, והשאלה אם החוק מאפשר להטיל על כל אחד מהם את הפיצוי המקסימלי הקבוע בחוק, או שמא החוק קובע את הפיצוי המקסימלי שניתן לפסוק לנפגעי עבירה בגין מעשה המתה אחד, וזה יחולק בין הנאשמים.

הענישה בגין העבירות הנוספות

השאלה המרכזית בענייננו היא האם ראוי להטיל ענישה מצטברת בגין העבירות הנוספות בהן הורשעו הנאשמים, כאשר

ב"כ הנאשם 1 הסכימו במסגרת טיעוניהם בכתב כי ניתן לקבוע ענישה נפרדת לעבירות אלו, אך סברו כי לפי ההלכה הפסוקה יש להורות על ריצוי העונשים בחופף למאסר העולם; וב"כ הנאשם 2 לא התייחס במישרין לעניין זה, אך למעשה מיקד טיעונו בקריטריונים שנקבעו בפסיקה לצורך הצטברות עונשים.

בפסיקה רבה וענפה של בית המשפט העליון נקבע, כי אין מניעה משפטית להטיל על מי שהורשע בעבירת רצח ובעבירות נוספות, ענישה נוספת ומצטברת לעונש מאסר עולם שנגזר עליו, זאת לאור העובדה שהתפתח נוהג של קציבת מאסרי עולם (ראו למשל ע"פ 5329/98 דג'אני נ' מדינת ישראל, פ"ד מז(2) 273 (2003) (להלן- עניין דג'אני), וע"פ 35/89 לוגסי נ' מדינת ישראל, פ"ד מו(1) 235).

הפסיקה התייחסה לשיקולי הענישה הנוגדים בהקשר זה, אשר על בית המשפט לאזן ביניהם. מחד- ההיבט האנושי-הומני שיש בנקיטת מידה של חסד עם הנאשם והותרת פתח של תקווה לחופש, לשיקום, לחיים חדשים ולהשתלבותו מחדש בחברה. יוער בהקשר זה, כי חלק נכבד מהפסיקה הסתמך על הכלל של ריצוי מאסרים בחופף, שנקבע בסעיף 45(א) לחוק, בנוסחו הישן, אך בינתיים בוטל בסעיף 45(א) לחוק במסגרת תיקון 113 ותחתיו חוקק סעיף 40 לחוק, אשר אינו קובע כלל כזה. מאידך- האינטרס החברתי במיצוי הדין עם נאשם שהורשע במספר עבירות חמורות, ובמתן משקל הולם במקרים מתאימים לשיקולי גמול, מניעה והרתעה עקב חומרת העבירות ונסיבות ביצוען; כאשר בגזירת עונשים מצטברים יש כדי לבטא ולהדגיש את חומרת המעשים הנוספים, העומדת בפני עצמה, ו"במקרה המתאים, יש בה כדי להדגיש את חומרת המעשים ואת הסלידה החברתית מביצועם באמצעות גישה עונשית מחמירה ההולמת מקרים חמורים ויוצאי דופן" (ע"פ 2134/12 ליושצנקו נ' מדינת ישראל (27.8.15) (להלן- עניין ליושצנקו); וכן ראו ע"פ 9059/03 יוסבשולי נ' מדינת ישראל (21.3.07) (להלן- עניין יוסבשולי) ועניין דג'אני הנ"ל).

בעניין ליושצנקו, סוכמו השיקולים המנחים שיש בהם לסייע לבית המשפט בעריכת האיזון בין השיקולים הנוגדים, ולתחום את היקף החריג של גזירת עונשי מאסר לריצוי במצטבר, כדלקמן:

"שני סוגי שיקולים עיקריים עומדים בבסיס הפעלת הסמכות בהקשר זה:

השיקול הראשון בוחן את זיקתן של העבירות בהן הורשע הנאשם זו לזו. לפי שיקול זה ככל שהזיקה בין העבירות הדוקה יותר, וככל שהעבירות שלובות זו בזו, נובעות ממסגרת עובדתית משותפת או מתכנית עבריינית אחת - כך תקטן הנטייה השיפוטית לגזור על הנאשם עונש לריצוי במצטבר. על דרך העיקרון, זיקה הדוקה בין המעשים, גם אם אין בה כדי להפכם ל"מעשה אחד", עשויה לתמוך בענישה חופפת.

השיקול השני, בוחן את מהותן של העבירות. לפי שיקול זה ככל שהעבירות בהן הורשע הנאשם חמורות יותר, כך מתגברת הנטייה להטיל עליו ענישה מצטברת. לשם כך על בית המשפט לשקול, בין היתר, את חומרת המעשה ואת חומרת העבירות בהן הורשע הנאשם, את אופי המעשים ואת נסיבות ביצועם. במסגרת זו עליו לבחון, בין היתר, האם המעשה חמור במידה כזו שיש הצדקה למצות עמו את הדין עד תום.

בנוסף לשני השיקולים הנ"ל יש להתחשב, במסגרת עריכת האיזון הכולל, גם בנסיבות האישיות של הנאשם: בגילו, בעברו הפלילי, בשאלה האם הודה במעשים, או הביע חרטה כנה וכדומה. בסופו של יום, על אופן ריצוי העונש לשקף את האיזון המידתי והראוי, בנסיבות העניין, בין מכלול הרכיבים הנ"ל..."

ובעניין יוסבשויילי נקבע בהקשר זה:

"במלאכת גזירת-הדין יתחשב בית-המשפט בשיקולי הענישה השונים וייתן להם משקל ראוי בהתאם לנסיבות העניין שבפניו. על בית-המשפט להתחשב בסוג העבירות בהן הורשע הנאשם ובחומרתן; באופי המעשים ובנסיבות ביצועם; וכן בחומרת הפגיעה בקורבן העבירה. כך למשל, כאשר מדובר בהרשעה בעבירות אלימות חמורות שאופיינו בתכנון ובקור רוח בעת ביצוע המעשים או בניצול חולשתו של הקורבן או ניצול יחסי אמון עימו; כאשר מדובר בעבירות שבוצעו באכזריות ובברוטאליות; או כאשר מדובר בנטילת חיהם של מספר קורבנות; יהיה מקום להורות על צבירת העונשים באופן מלא או חלקי, על-מנת ליתן משקל ראוי בנסיבות העניין לשיקולי הגמול, ההרתעה והמניעה תוך מתן ביטוי הולם לעוצמת הסלידה החברתית מביצוע המעשים... שיקול נוסף בו יתחשב בית-המשפט בבואו לקבוע את אופן ריצוי העונשים נוגע לעוצמת הזיקה המתקיימת בין המעשים השונים בגינם הורשע הנאשם. כאשר מדובר במעשים שזיקתם הדוקה והם כרוכים זה בזה עד כדי היותם מסכת עובדתית אחת, עשוי הדבר לתמוך בענישה חופפת. לעומת זאת, כאשר מדובר בעבירות עצמאיות המובחנות זו מזו אף אם הן חלק מאותה מסכת עובדתית, עשוי הדבר להטות את הכף לטובת ענישה מצטברת - מלאה או חלקית... עוד ישקול בית-המשפט את נסיבותיו האישיות של הנאשם. גילו הצעיר של הנאשם, העדר עבר פלילי, קיומה של הודיה במעשים, הבעת חרטה כנה על ביצועם וכן מצוקה קשה במיוחד ממנה סבל הנאשם - כל אלה עשויים לתמוך בכלל בדבר ענישה חופפת..."

לשם הכרעה בנוגע לסוגיה זו בענייננו, הפנתה ב"כ המאשימה למספר פסקי דין שבהם הוחלט להטיל ענישה מצטברת בגין עבירות נלוות לעבירת הרצח, ובעיקר בעבירות של שיבוש מהלכי משפט והצתה, כבענייננו:

- תפ"ח (מחוזי מרכז) 67082-06-18 **מדינת ישראל נ' בנימינוב** (23.11.20) (להלן - עניין **בנימינוב**; יוער, כי תלוי ועומד ערעור מטעם ההגנה לבית המשפט העליון), בו דובר בנאשם אשר הורשע לאחר שמיעת הראיות בעבירות של רצח בכוונה תחילה, שוד בנסיבות מחמירות, הצתה ושיבוש מהלכי משפט; לאחר שהמנוח לו היה הנאשם חייב כסף, הסיעו ברכבו לביתו, שם רצח הנאשם את המנוח ברירות אקדח, לאחר מכן נטל תכשיטים וכסף מתיקו של המנוח והחביאם, נסע ברכבו של המנוח ליער סמוך שם החביא את הגופה, ולאחר מכן נסע עם הרכב למקום אחר ושם הציתו, ולמחרת בלילה הודה בביצוע הרצח והוביל אל מקום הגופה. בית המשפט קבע, כי אין מקום להטיל על הנאשם עונש נפרד בגין עבירת השוד, מאחר שהיא היתה צמודה לעבירת הרצח, ולדעת רוב השופטים הרצח נועד לשם ביצוע השוד. ואולם, הוחלט להטיל עונש נפרד בגין עבירות ההצתה והשיבוש, שכן מדובר בשתי עבירות חמורות, שבוצעו במקומות שאינם מקום ביצוע הרצח, מתוך כוונת הנאשם למלט את עצמו מהדין על מעשיו; וצוין כי "**פן מיוחד של חומרה המצדיק עונש נפרד רואים אנו בהשלכת גופת המנוח והפקרתה ביער, מה שגרם לאי ידיעה על מותו של המנוח, הלנת המת, ביזוי ודחיית הבאתו לקבר ישראל, כאשר כל אלה מסבים מתח נפשי רב ונזק נפשי בל ישווע לבני משפחתו...**". בית המשפט העמיד את העונש על עבירות אלו על ארבע שנות מאסר, וקבע שירוצה כך ששנתיים יצטברו לעונש מאסר העולם, לאור העובדה שמדובר בעבירות שבוצעו באתרים שונים, ולאור החומרה המיוחדת של מעשה השיבוש, הנובעת מכך שמעבר להגנה על ההליך המשפטי, נגרמה פגיעה קשה נוספת למשפחת המנוח ולכבוד המנוח, בעצם הסתרת גופת המנוח ביער.

ב"כ המאשימה טענה כי מעשיהם של הנאשמים בענייננו חמור יותר מהמעשים בפסק דין זה, לאור אופן ביצוע הרצח ע"י הנאשמים והצתת רכבו של המנוח כשהוא בתוכו, מבלי להותיר גופה שניתן יהיה להביאה לקבורה. ב"כ הנאשם 1 טענו מנגד כי מדובר בעניין שונה מענייננו, מאחר שעבירות השיבוש וההצתה בוצעו במקומות שונים ממקום ביצוע הרצח, ובכך הם נפרדים ממנו; והפנו לכך שלגבי עבירת השוד, שנקבע כי היא שלובה בעבירת הרצח, לא הוטל עונש נוסף.

- תפ"ח (מחוזי מרכז) 67108-07-18 **מדינת ישראל נ' חיים** (6.8.20) (יוער, כי תלוי ועומד ערעור מטעם ההגנה לבית המשפט העליון), בו דובר בנאשם אשר הורשע לאחר שמיעת הראיות בעבירות של רצח בכוונה תחילה, שיבוש מהלכי משפט וידיעות כוזבות; לאחר שרצח את גרושתו באמצעות חניקה בחוט, קבר אותה בבור שהכין מבעוד מועד, טשטש את השטח והשליך את רכושה האישי בפח מרוחק, כל זאת כדי שדבר מותה לא יתגלה, ולאחר מכן הודיע בכזב למשטרה על העלמותה, מה שהוביל לחיפושים נרחבים אחריה, בהם השתתף גם הנאשם, כאשר גופת המנוחה התגלתה רק לאחר כשלושה שבועות. בית המשפט קבע כי מדובר במקרה המצדיק השתתפות עונש מאסר נפרד על העבירות של שיבוש מהלכי משפט ומסירת ידיעה כוזבת, זאת לאור העובדה שהן בוצעו באופן מתוכנן ומתחכם; ובעיקר לאור כך שמעבר לערך המוגן בדרך כלל בעבירות אלו, הרי שבמקרה זה נגרם נזק רב לבנותיהם המשותפות כתוצאה מהתקופה הארוכה של החיפושים אחרי המנוחה, הטעיית ונטיעת תקוות שווא בהן שאמן עדיין חיה. בית המשפט קבע מתחם עונש הולם של 1-3 שנות מאסר בפועל בגין העבירות הנוספות, והטיל על הנאשם עונש של שנתיים במצטבר לעונש מאסר העולם.

ב"כ המאשימה טענה בהקשר זה, כי על אף שבענייננו אין מדובר בעבירות שבוצעו על פני תקופה ממושכת, הרי שמדובר בעבירות נפרדות ומובחנות זו מזו החורגות מעבר למעשה הרצח, שהנאשמים השקיעו בהן זמן ומשאבים רבים, שעות לאחר הרצח ועד היום שלמחרת, תוך גרימת שעות ארוכות של סבל ואי ודאות לבת זוגו של המנוח. מנגד טענו ב"כ הנאשם 1, כי בפסק דין זה ניתן דגש מיוחד לתקופה הארוכה בה נמשכו המעשים ולפגיעה הקשה שנגרמה לבנות המנוחה עקב כך, ואילו בענייננו מעשי השיבוש בוצעו בזירת האירוע ובקרבתה, זמן קצר לאחר הרצח.

- תפ"ח (מחוזי נצרת) 27695-02-16 **מדינת ישראל נ' רחאל** (28.7.20) (להלן - עניין **רחאל**; יוער, כי תלוי ועומד ערעור מטעם ההגנה לבית המשפט העליון), בו דובר בנאשם אשר הורשע לאחר שמיעת הראיות בעבירות של רצח בכוונה תחילה, חטיפה לשם רצח, הצתה וחבלה בכוונה מחמירה, לאחר שהחליט לפגוע באחותו, אשר עזיבתה את הבית ואורח החיים שניהלה לא היו לרוחו. באירוע אחד הנאשם רדף אחריה, איים שיירה בה, שלף אקדח ודרך אותו, וכאשר ברח נסע לעברה במהירות, פגע בה ברכבו ונמלט מהמקום, תוך שגרם לה לחבלה ברגלה. מספר חודשים לאחר מכן, ולאחר שהאחות התלוננה נגדו והוציאה נגדו צו הגנה, החליט הנאשם לרצוח אותה, הצליח לאתר את מיקומה, העלה אותה בכח לרכבו והסיעה לחורשה, שם הכה אותה במכות פטיש בראשה, שפך עליה חומר דליק, הציתה ונמלט מהמקום, ובכך גרם למותה. בית המשפט קבע מתחם עונש הולם שבין 5 ל-10 שנות מאסר בגין עבירות החטיפה וההצתה שנלוו לאירוע הרצח, ומתחם שבין 3 ל-6 שנות מאסר בגין האירוע הנפרד של חבלה בכוונה מחמירה (אירוע הדריסה); וקבע כי למרות הזיקה בין כל העבירות, מדובר בעבירות נפרדות שיש להן קיום עצמאי, ולאור חומרתן, יש לקבוע כי העונשים ירצו כשחלקם בחופף וחלקם במצטבר. בית המשפט הטיל על הנאשם 5 וחצי שנות מאסר בפועל בגין עבירות החטיפה וההצתה, וקבע ש-3 שנים מתוכן ירצו במצטבר למאסר העולם; וכן 3 וחצי שנות מאסר בגין העבירה של חבלה בכוונה מחמירה, לגבי קבע כי כולו ירצה במצטבר.

ב"כ המאשימה הדגישה כי גם באותו מקרה, כבעניינו, לא היה ידוע אם בעת ההצתה המנוחה היתה עדיין בין החיים, וכי ניתן משקל אף לסכנה הפוטנציאלית שנבעה מביצוע ההצתה בתוך יער.

מנגד הפנו ב"כ הנאשם 1 לפסקי הדין הבאים:

- תפ"ח (מחוזי מרכז) 47499-11-16 **מדינת ישראל נ' שוא** (31.12.18), בו דובר בנאשם שהורשע לאחר שמיעת הראיות בעבירות של רצח בכוונה תחילה, שיבוש מהלכי משפט וידיעות כוזבות, לאחר שהכה את אשתו באכזריות במהלומות משקולת ברזל ואבנים, בשתי זירות נפרדות, וגרם למותה, לאחר מכן הסיעה למקום אחר, הוציא אותה מהרכב, כך אזיקונים בחוזקה סביב צווארה, חתך חתכים בגופו, והודיע בכזב למד"א כי הוא והמנוחה עברו שוד אלים על ידי אלמונים. בית המשפט החליט שלא להטיל ענישה נפרדת על העבירות הנלוות, שכן קבע כי הן לא עומדות בפני עצמן, וכי הן קשורות לעצם ביצוע הרצח ולנסיגו של הנאשם להמלט מאימת הדין.

- תפ"ח (מחוזי מרכז) 24139-09-17 **מדינת ישראל נ' גולובקו** (10.1.21) (להלן - עניין **גולובקו**) בו דובר בנאשמים שהורשעו לאחר שמיעת הראיות בעבירות של רצח בכוונה תחילה ושיבוש מהלכי משפט, לאחר שרצחו בצוותא את המנוח ביריות אקדח במתחם צימרים שניהל, ולאחר מכן נטלו את מכשיר ה-DVR ממושרד המתחם, שרפו אותו ואת בגדיהם במקום אחר והשליכו את האקדח ששימש לרצח ליד צומת בית עובד. בית המשפט קבע בנוגע לעבירת השיבוש מתחם עונש הנע בין מספר חודשים לבין שנה וחצי של מאסר בפועל, העמיד את עונשם של הנאשמים על שנת מאסר, אך קבע כי העונש ירוצה באופן חופף למאסר העולם; זאת מאחר שמדובר בעבירה "רגילה" של שיבוש מהלכי משפט, שנעשתה על ידי מבצעי הרצח בסמוך לאחר הרצח, בזירת הרצח עצמה ובנתיב המילוט, כך שלא התקיימו נסיבות חריגות המצדיקות ריצוי העונש במצטבר.

מכאן לעניינו,

הנאשמים הורשעו במסכת עבירות קשה וחמורה, שהגם שהן קשורות זו בזו, וכולן בוצעו על מנת להגשים את רצונם של הנאשמים להרוג את המנוח, לאחר שחמדו את הסמים שברשותו ועל מנת לטשטש את הראיות כדי להמלט מאימת הדין; הרי שלא ניתן להתעלם מכך שמכלול הנסיבות, לרבות העבירות הנוספות שביצעו הנאשמים, מעיד על מימד מיוחד של חומרה, החורג מעבירת הרצח כשלעצמה.

בהקשר זה נפנה לדברים שכתבנו בהכרעת הדין, באשר לחומרה היתרה שבמעשי הנאשמים:

"מכלול נסיבות האירוע מעידות על כך שמדובר במעשה רצח קשה, חמור במיוחד ומזעזע בנסיבותיו. המדובר ברצח שתוכנן מראש ע"י הנאשמים, לאחר שחמדו את הסמים שברשות המנוח, ועל מנת להעבירם לרשותם מבלי לשלם עבורם, תוך הצבת תג מחיר בלתי מתקבל על הדעת לחיי אדם, השווים בעיניהם פחות מ-4,200 ₪. גם הוצאתה לפועל של התכנית המרושעת והבלתי נתפסת, נעשתה בדרך אכזרית עד מאד, כאשר במהלך שיחה חברית, תוך ניצול העובדה שהמנוח בטח בנאשם 1 עקב יחסיהם החבריים, הפתיעו הנאשמים את המנוח במהלומות אבן

לראשו, ולאחר מכן תקפו אותו בצוותא באכזריות רבה, תוך התעלמות מזעקותיו ותחנוניו, ותוך הכאתו פעם נוספת לאחר ששב להכרתו; ובהמשך, הלכו באופן קר ומחושב לתחנת דלק וחזרו למקום רק על מנת להצית, באכזריות ובקהות חושים בלתי נתפסת, את הרכב ובתוכו המנוח, מבלי לוודא שהוא מת עובר להצתה, כשהם מרוכזים אך ורק בעצמם, ברצונם להשמיד את הראיות ולמנוע אפשרות לקשור אותם למעשה" (חוות דעתה של השופטת ג' שלו, עמ' 126 להכרעת הדין).

וכן,

"בחינת הראיות וניתוח אמרות הנאשמים יחד עם יתר הראיות המחזקות כפי שפורטו על ידה בהכרעת הדין, מותירה את הקורא משתאה נוכח הסתמיות והזילות שבה בוצע מעשה הרצח האכזרי של המנוח על ידי הנאשמים; ולא נותר כל ספק באשמת הנאשמים ברצח המנוח בכוונה תחילה, לאחר תכנון מוקדם, ובקור רוח מצמרר" (חוות דעתה של השופטת י' רז לוי, שם בעמ' 127).

כפי שצוין לעיל בהרחבה, בין יתר השיקולים שעל בית המשפט לשקול מצויה חומרת העבירות בכללותן, חומרת הפגיעה בקורבן העבירה, מידת האכזריות שבה בוצעו העבירות, ומתן ביטוי הולם לעוצמת הסלידה החברתית מהעבירות שבוצעו, באמצעות "גישה עונשית מחמירה ההולמת מקרים חמורים ויוצאי דופן" (עניין ליושצנקו ועניין יוסבשוילי הנ"ל). בענייננו, מעבר לחומרה היתרה של אירוע הרצח שבאה לידי ביטוי במניע לרצח (סמים בשווי של כ-4,200 ₪), בתכנון המדוקדק שנראה כלקוח מסרט, ובאכזריות היתרה שבה הומת המנוח באמצעות אבנים, מכות ובעיטות, לרבות לאחר ששב להכרתו; יש להביא בחשבון גם את הצתת הרכב כשהמנוח בתוכו, כך שגופת המנוח הושחתה כליל, באופן בו בשלב ראשון קשה היה לזהות שברכב נמצאת גופה, ולאחר מכן לא ניתן היה לקבל ממנה כל ממצאים לגבי סיבת המוות.

בפסיקה אליה הפנו הצדדים ניתן משקל ממשי לחומרא לפגיעה בגופה, להלנת המת, ולפגיעה היתרה הנגרמת למשפחת המנוח כתוצאה מכך, והדבר היווה שיקול משמעותי לעניין קביעת ענישה מצטברת לעונש מאסר העולם. כך נקבע למשל בעניין רחאל, ובעניין בנימינוב, שם לא הושחתה גופת המנוח אלא רק הושלכה והוסתרה ביער; ואף בעניין גולובקו התייחס בית המשפט לקולא לכך שלעבירת השיבוש לא התווספה חומרה נוספת, כגון פגיעה בכבוד המנוח או במשפחתו, ומכלל הלאו ניתן ללמוד על ההן, על מידת החומרה כאשר בנוסף לרצח יש גם השחתה של הגופה וביזוי המת. בענייננו, לא ניתן להתעלם מדברי בני משפחת המנוח, אשר בנוסף לאובדנו הקשה מנשוא של המנוח, נפגעו פגיעה קשה נפרדת כתוצאה משריפת גופתו, חוסר הוודאות עד למציאת הגופה ובדיקתה, ביזוי הגופה, הלנת המת, ודחיית הבאתו לקבורה.

שיקול נוסף שנקבע בפסיקה הוא הזיקה שבין העבירות זו לזו, ובענייננו, אין ספק כי מדובר בעבירות הקשורות זו לזו בקשר הדוק.

לגבי עבירת ההצתה, כפי שטענו בצדק ב"כ הנאשמים, הרי שנוכח מצבה הקשה של גופת המנוח, לא ניתן היה להצביע על המועד המדויק בו נגרם מותו של המנוח, ואם המוות נגרם לפני ההצתה או בעקבותיה. במהלך שמיעת הראיות טענה ההגנה כי המנוח היה מת בעת ההצתה, ואולם בהכרעת הדין לא נקבעו מסמרות בעניין זה, ואף קבענו כי **"גם אם מותו של המנוח נגרם כתוצאה מהמכות והשריפה לא גרמה למותו, הרי העובדה שהנאשמים לא בדקו את מצבו של המנוח לפני הצתת הרכב ולא וידאו כי הוא מת, מעידה גם היא על כוונתם להרגו, בד בבד עם כוונתם להשמיד את הראיות ולשבש את חקירת המשטרה"** (שם בעמ' 120).

לגבי עבירת השיבוש, הכרוכה גם בעבירת ההצתה נוכח אמירותיהם המפורשות של הנאשמים, כי החליטו להצית את רכבו של המנוח עם המנוח בתוכו על מנת לטשטש את הראיות הקושרות אותם לרצח ולמנוע אפשרות לזיהוי הגופה; הרי שאין מחלוקת כי היא קשורה קשר הדוק לעבירת הרצח, שכן כל מטרת השיבוש והעלמת הראיות ע"י הנאשמים נועדה כדי להכשיל את עבודת המשטרה ולסכל את קשירתם לביצוע הרצח.

יחד עם זאת, על פי הפסיקה שהובאה לעיל, לא בכל מקרה בו יש זיקה בין העבירות לעבירת הרצח, על בית המשפט לקבוע שיש מקום לענישה חופפת, אלא נקבע כי כאשר מדובר במעשים שזיקתם הדוקה והם כרוכים זה בזה **"עשוי הדבר לתמוך בענישה חופפת"** (עניין **יוסבשילי** הנ"ל). בהקשר זה אפנה למשל לע"פ 9275/06 **אבו מוך ואח' נ' מדינת ישראל** (6.9.10), בו למרות הקשר ההדוק בין העבירות בהן הורשעו המערערים - רצח וחטיפה לשם רצח - נקבע כי אין מקום להתערב בהחלטה להטיל עונש מצטבר לעונש של מאסר עולם, אך בדעת רוב הוחלט לקבוע כי רק מחצית העונש (5 שנים, במקום 10) יצטבר למאסר העולם.

בענייננו, לעבירת ההצתה היבטים נוספים פרט לאפשרות שהיא היוותה חלק ממעשה הרצח. כאמור, העבירה מהווה גם חלק מפעולות השיבוש שביצעו הנאשמים, והיא כוונה בראש ובראשונה (כך לדברי הנאשמים עצמם) על מנת שלא ניתן יהיה לזהות את המנוח, ותוצאתה העיקרית היא השחתת גופת המנוח ועיכוב רב בזיהויו, תוך הסבת נזק מיוחד נוסף למשפחתו ולבת זוגו, החורג באופן משמעותי מהערכים המוגנים בגדרי עבירות ההצתה והשיבוש כשלעצמן, ואף מהערכים המוגנים בגדרי עבירת הרצח. בנוסף, מדובר בעבירה שבוצעה לאחר תכנון מדוקדק, הליכה ממושכת לאורך קילומטרים, בגשם שוטף, לתחנת דלק ובחזרה למקום האירוע; ולאחר ההצתה, הותירו הנאשמים את הרכב ובו המנוח בוער בלהבות בלב יער, וניתן רק לשער את הנזקים שיכלו להגרם לסביבה, לאנשים ולרכוש, לו היתה השריפה מתפשטת. בהקשר זה ראוי להפנות שוב לעניין **רחאל**, שם המצב הראייתי היה דומה לענייננו, שכן לא היה ידוע אם מותה של המנוחה נגרם כתוצאה מהמכות שהכה בה הנאשם או מההצתה, ולמרות זאת נקבע כשיקול לחומרא **"שאט הנפש אשר מעורר מעשה זה, עת לא ידוע אם בשלב זה הייתה עדיין רוח חיים במנוחה אם לאו"**, וכן פוטנציאל הנזק הטמון בהצתת הגופה בתוך יער.

גם עבירות השיבוש בענייננו מצויות ברף גבוה של חומרה, באופן המצדיק ענישה נפרדת. המדובר בעבירות שבוצעו באופן מדוקדק ומתוכנן על פני שעות רבות, גם למחרת היום, וכללו מעבר להצתת הרכב, גם את השלכת בגדי הנאשמים והפריטים שנלקחו מהמנוח בזירות שונות ברחבי העיר שדרות, באופן שנועד להקשות על רשויות אכיפת החוק לאתר את הראיות ולקשור את הנאשמים לאירוע; וכן הכנת גרסה מתואמת למקרה שהנאשמים יחקרו במשטרה, גרסה אשר בפועל נמסרה לחוקרים במהלך חקירותיהם הראשונות של הנאשמים.

אשר לעבירה של נשיאת נשק, הגם שהיא קשורה לעבירות הרצח והשיבוש, שכן הנאשמים ביקשו מהמנוח להשאיר את הנשק ברכב על מנת שיוכלו להוציא אל הפועל את תכנית הרצח, ולדברי הנאשם 1 הוא חשש שהותרת הנשק ברכב תוביל לזיהוי המנוח; הרי שמדובר בעבירה העומדת בעיקר בפני עצמה, שכן הנאשמים לא השליכו את הנשק ביחד עם שאר הפריטים שנטלו מהמנוח, אלא החביאו אותו במקום מסתור, אליו היתה להם גישה, ולפי טענת הנאשם 1 אף היתה להם כוונה למכור אותו. יש צדק גם בדברי ב"כ המאשימה, כי החבאת הנשק בגן שעשועים, בין השיחים, הקימה סכנה פוטנציאלית נפרדת לבטחון הציבור, בהנתן העובדה שהנשק יכול היה ליפול לידיים זרות, או חלילה לידי ילדים המשחקים בגן.

השיקול השלישי שיש לשקול במסגרת ההחלטה אם להטיל ענישה מצטברת הוא נסיבותיהם האישיות של הנאשמים. בענייננו, מדובר בנאשמים צעירים; הנאשם 2 נעדר עבר פלילי לחלוטין, ולנאשם 1 עבר פלילי גם בעבירות הקשורות לענייננו (סמים ואיומים), אולם לא ניתן לומר כי עברו מכביד; הגם שניהלו את משפטם, חזרו בהם מגרסאותיהם בחקירה ומסרו גרסה כבושה לחלוטין לעניין עבירת הרצח, הרי שהנאשמים הודו בעבירות הנלוות של הצתה, שיבוש הליכי משפט ונשיאת נשק; וניתן לומר כי אף הביעו חרטה על מעשיהם בדבריהם בפנינו.

בעת שקלול שלושת השיקולים שפורטו לעיל שקלנו מחד- את חומרתן החריגה של העבירות בכללותן, המצדיקה אמירה נחרצת של בית המשפט, באופן שידגיש את הסלידה החברתית מהמעשים ואת הצורך בהוקעה מיוחדת של הנאשמים; מתן משקל מיוחד לקדושת המת, השחתת הגופה והלנת המת, אף מעבר לעקרון קדושת החיים שנרמס ברגל גסה ע"י הנאשמים; וחומרת העבירות הנוספות שיש להן פן עצמאי הטומן בחובו בין היתר סיכון פוטנציאלי לבטחון הציבור. ומאידך- את הקשר הקיים בין העבירות כולן לעבירת הרצח, ובעיקר הקשר שבין עבירת ההצתה לעבירת הרצח, נוכח המצב הראייתי; ואת נסיבותיהם האישיות של הנאשמים. השקלול האמור מביא למסקנה, כי יש מקום לגזור על הנאשמים ענישה מצטברת בגין העבירות הנוספות בהן הורשעו, אך לא למצות עמם את מלוא חומרת הדין, כך שחלק מהענישה הנוספת תרוצה באופן חופף.

אשר למתחמים אליהם עתרה ב"כ המאשימה, הרי שב"כ הנאשמים לא חלקו עליהם ולא הציגו פסיקה לסתור אותם. באופן כללי, לאור הפסיקה אליה הפנתה ב"כ המאשימה בנוגע למדיניות הענישה הנוהגת; הערכים המוגנים בגדרי העבירות של הצתה, שיבוש הליכי משפט ונשיאת נשק; הנסיבות הקשורות בביצוע העבירות בענייננו, כפי שתוארו לעיל בהרחבה, לרבות הנזק הנוסף שנגרם למשפחת המנוח כתוצאה מהעבירות (מעבר לגרימת מותו של המנוח), והנזק הפוטנציאלי הטמון במעשי הנאשמים; אנו סבורים כי המתחמים להם עתרה ב"כ המאשימה הולמים את חומרת העבירות.

על כן, אנו קובעים כי מתחם העונש ההולם לעבירות ההצתה והשיבוש שביצעו הנאשמים נע בין 4 ל-8 שנות מאסר בפועל, ומתחם העונש ההולם לעבירה של נשיאת נשק נע בין שנה לבין 3 שנות מאסר בפועל. בהתאם להוראות סעיף 40ג(ב) לחוק, אנו סבורים כי יש להטיל על הנאשמים עונש כולל של 6 שנות מאסר בגין העבירות הנוספות, ולאור השיקולים שפורטו לעיל יהא על הנאשמים לרצות 3 שנות מאסר במצטבר לעונש של מאסר עולם, והיתרה תרוצה בחופף לו.

הפיצוי למשפחת המנוח

אשר לפיצוי לנפגעי העבירה - סעיף 77 לחוק קובע כדלקמן:

"(א) הורשע אדם, רשאי בית המשפט לחייבו, בשל כל אחת מן העבירות שהורשע בהן, לשלם לאדם שניזוק על ידי העבירה סכום שלא יעלה על 258,000 שקלים חדשים לפיצוי הנזק או הסבל שנגרם לו.
(ב) קביעת הפיצויים לפי סעיף זה תהא לפי ערך הנזק או הסבל שנגרמו, ביום ביצוע העבירה או ביום מתן ההחלטה על הפיצויים, הכל לפי הגדול יותר..."

על פי ההלכה הפסוקה, פיצוי אינו בבחינת עונש נוסף המוטל על הנאשם, ולמרות סביבתו הפלילית בחוק העונשין, מדובר ברכיב בעל אופי אזרחי דומיננטי, המשרת מספר תכליות שונות, ובהן: מתן סעד מידי ומהיר לנפגע העבירה, שלעתים יחסוך ממנו את הצורך בניהול הליך אזרחי מקביל; הכרה חברתית בסבלו של הנפגע; העלאת מעמדו וזכויותיו של הנפגע בהליך הפלילי; ואף תרומה לשיקום הנאשם בעצם חיובו לשלם לנפגע העבירה עצמו, בשונה מן העונש הקשור באינטרס הציבורי הרחב. זאת ועוד, לאור אופיו האזרחי של הפיצוי, אף נקבע כי יכולתו הכלכלית של הנאשם אינה מהווה שיקול בקביעת שיעור הפיצוי (ראו למשל: רע"פ 2976/01 **אסף נ' מדינת ישראל**, פד נ(3) 418 (2002), ע"פ 6452/09 **עלי נ' מדינת ישראל ואח'** (22.7.10), ע"פ 3116/13 **קבלאן נ' מדינת ישראל** (15.10.13), ע"פ 5761/05 **מג'דלאוי נ' מדינת ישראל ואח'** (24.7.06), ע"פ 4519/11 **שיחרזייב נ' מדינת ישראל** (4.5.15), ע"פ 329/13 **לוי ורגס נ' מדינת ישראל** (9.3.14)).

בדנ"פ 5625/16 **אסרף ואח' נ' טווק ואח'** (13.9.17) (להלן - **הלכת טווק**), קבע בית המשפט העליון בדעת רוב, כי **"יש להרחיב את מעגל הזכאים לפיצוי בהליך הפלילי מכוח סעיף 77 לחוק כך שיכלול גם ניזוקים עקיפים שהם בני משפחה מדרגה ראשונה ובכל סוגי העבירות, אך מאידך גיסא יוגבל סכום הפיצוי שניזוקים אלה זכאים לקבל, כולם יחד, לכדי סכום התקרה הסטטוטורית הקבועה בסעיף"**. דהיינו, בעבירות המתה כבענייננו, ניתן לחייב נאשם בפיצוי לבני משפחת המנוח, שהם הניזוקים העקיפים של העבירה, אך תקרת הפיצוי שניתן לפסוק לכולם יחד עומדת על 258,000 ₪.

במקרה שנדון מאוחר יותר בבית המשפט העליון, בעניין **סוליימנוב**, נדחתה הטענה כי בהתאם להלכת **טווק** תקרת הפיצוי לטובת נפגעי העבירה מוגבלת לסכום המקסימלי הקבוע בחוק, יהא מספר הנאשמים שהורשעו בעבירה אשר יהא, והובהר כדלקמן:

"הלכת טווק עוסקת בשאלת גובה הפיצוי במקרה של ריבוי נפגעים בשל מעשה של נאשם אחד. בעניין זה נקבע כי סכום הפיצוי שיוטל על הנאשם לא יעלה על סכום הפיצוי המקסימלי הקבוע בחוק, אף כאשר מעשי הנאשם פגעו ביותר מנפגע עבירה אחד. הלכה זו אינה עוסקת בשאלת גובה הפיצוי מקום בו יש ריבוי נאשמים, ואין כל מקום לגזור גזירה שווה למצב בו מספר נאשמים מורשעים בגין אותו מעשה עבירה מבחינת תכלית הגבלת סכום הפיצוי. מסקנה זו עולה בבירור גם מלשון הוראת החוק המסמיכה את בית המשפט להטיל חיוב בפיצויים... החיוב בפיצוי והמגבלה על שיעורו מתייחסים לכל אדם שהורשע. לפיכך מקום בו מורשעים נאשמים אחדים, גם אם באותו מעשה עבירה, סמכות בית המשפט להטיל על העברין לפצות את קורבן העבירה,

עמוד 15

על-פי שיקול דעתו, מתייחסת לכל אדם שהורשע בעבירה, כאשר לגבי כל אחד מאלה קיימת ההגבלה על שיעור הפיצוי המקסימלי הקבוע בחוק".

יוער, כי בעניין **סוליימנוב** אישר בית המשפט העליון פיצוי למשפחת המנוח בסך 200,000 ₪ ע"י כל אחד מהמעורבים ברצח (שני נאשמים שהורשעו ברצח ונאשם נוסף שהורשע בסיוע לרצח), ונקבע כי "**בהתחשב באופי הפגיעה הקשה במשפחת המנוח, אין גם לומר כי הם בלתי סבירים**".

כאמור, ב"כ הנאשמים הפנו בהקשר זה לעניין **רגבי**, ובעיקר לדברי השופטת ברק-ארז אשר קבעה כי השיקולים שנבחנו בהלכת **טווק** יפים גם לשאלה האם יש מקום לפסיקת פיצויים החורגת מהתקרה הקבועה בחוק בגין אותו מקרה מוות, כשהאחריות לו רובצת על יותר מעברייני אחד; זאת בין היתר על מנת שלא לפסוק פיצויים בהיקפים גדולים בהליך הפלילי שאינו מיועד לכך, ואינו מצריך הוכחת נזק. לדעת ב"כ הנאשם 1, הגם שמדובר באמרת אגב, ניתן להסיק כי זוהי עמדתו של בית המשפט העליון כיום, ועל פיה יש לפעול.

אין בידינו לקבל טיעון זה. פסק הדין בעניין **רגבי** ניתן חודשיים בלבד לאחר שניתן פסק הדין בעניין **סוליימנוב**, שקבע בהרכב של שלושה שופטים הלכה העומדת בסתירה לאותה אמרת אגב של השופטת ברק-ארז, כך שאין מקום להנחה שעמדתה של השופטת ברק-ארז משקפת את עמדת בית המשפט העליון כיום. זאת ועוד, פסק הדין העיקרי בעניין **רגבי** נכתב ע"י השופט עמית, אליו הצטרף השופט מזוז (אשר נתן את פסק הדין בעניין **סוליימנוב** ואליו הצטרפו השופטים מלצר ווילנר), ובו נקבע אמנם שלא היה מקום להטיל על כל אחד מהמערערים לשאת בפיצוי בשיעור הכמעט מקסימלי על פי החוק, והפיצוי הועמד על סך של 250,000 ₪ לשני המערערים יחדיו, אך זאת מבלי לקבוע כי הדבר אינו אפשרי על פי החוק. השופטים עמית ומזוז לא הצטרפו לדבריה של השופטת ברק-ארז, ועל כן אלו נותרו בבחינת אמרת אגב של השופטת ברק-ארז, ואין בכך כדי לשנות מן ההלכה שנקבעה בעניין **סוליימנוב** (ראו תפ"ח (ב"ש) 63752-10-15 **מדינת ישראל נ' אדרי ואח'** (23.12.20), שם נקבעו קביעות דומות).

בענייננו, לאור הנזק הרב והנרחב שנגרם למשפחת המנוח, אף מעבר לאובדן הקשה ולחיים הצעירים שנקטעו באיבם; לאור האכזריות שבה המיתו הנאשמים את המנוח, לאחר החלטה מודעת ומושכלת ושיחה שערכו לפני הרצח בה התייחסו לכך שמדובר באדם ערירי, שלא יחסר לאיש; לאור האופן המצמרר בו החליטו לשרוף את המנוח בתוך הרכב (זאת אף ללא קשר לשאלה אם המנוח היה חי בעת ההצתה או לא), תוך השחתת גופתו, ביזוי המת, עיכוב קבורתו וגרימת סבל נוסף למשפחתו, והכל על מנת לטשטש את הראיות ועל מנת שלא ניתן יהיה לזהות את גופתו; כל אלו מצדיקים הטלת פיצוי משמעותי ברף הגבוה של תקרת הפיצוי הקבועה בחוק, לכל אחד מהנאשמים.

לאור כל האמור לעיל אנו דנים את הנאשמים לעונשים הבאים:

1. מאסר עולם.
2. מאסר למשך 6 שנים, אשר ירוצה כאשר 3 שנים יצטברו לעונש מאסר העולם, והיתרה תרוצה בחופף לו.
3. כל אחד מהנאשמים יפצה את בני משפחת המנוח בסך של 200,000 ₪, על פי פרטים שתעביר

המאשימה.

4. נוכח משך עונשי המאסר שהוטלו, לא חשבנו שנכון יהיה להטיל על הנאשמים עונשי מאסר על תנאי.

זכות ערעור תוך 45 יום מהיום.

ניתנה היום, כ"ט ניסן תשפ"א, 11 אפריל 2021, במעמד הצדדים.

**אהרון משניות,
שופט**

גילת שלו, שופטת

יעל רז-לוי, שופטת